

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ มีลักษณะที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาค้นคว้า เนื่องจากนวนิยายและเรื่องสั้นแทบทุกเรื่องของเขานิยมใช้ผู้หญิงเป็นตัวละครเอกและมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ลักษณะเช่นนี้ เป็นลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากนวนิยายและเรื่องสั้นของนักประพันธ์ก่อนหน้านั้น ซึ่งส่วนใหญ่นิยมให้ผู้ชายเป็นตัวละครเอกและมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่า เหตุใดหลวงวิจิตรวาทการจึงนิยมใช้ผู้หญิงเป็นตัวละครเอกและมีบทบาทสำคัญในนวนิยายและเรื่องสั้นของเขา รวมทั้งหลวงวิจิตรวาทการมีทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงในงานประพันธ์ดังกล่าวอย่างไร ตลอดจนผู้หญิงในงานประพันธ์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมประการใดบ้าง

ปัจจัยสำคัญในการตอบคำถามนี้ ได้แก่ การศึกษาชีวประวัติของผู้ประพันธ์ในฐานะผู้สร้างงานวรรณกรรมว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีภูมิหลังทางสังคม หรือแรงบันดาลใจอะไรจึงแต่งนวนิยายและเรื่องสั้น โดยนิยมใช้ผู้หญิงเป็นตัวละครเอก นอกจากนี้การพิจารณาถึงทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของผู้ประพันธ์ ที่สะท้อนออกมาจากนวนิยายและเรื่องสั้น ย่อมช่วยให้การศึกษาถึงทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของผู้ประพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องผู้หญิงนี้ ยุธนัตร์ บุญสนิท (2530 : 21-22) ได้ให้แง่คิดจากการพิจารณาวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่วิจัยเกี่ยวกับนวนิยาย ซึ่งรวมถึงเรื่องสั้นตามแนวทางของนักอักษรศาสตร์ไว้ว่า

ความคิดเกี่ยวกับกุลสตรีซึ่งในระยะหนึ่ง ได้เสนอให้สตรีมีคุณค่าด้วยการ
 เน้นการศึกษาของสตรี แต่นวนิยายในระยะเวลาต่อมา ก็กลับเน้นคุณค่า
 ของความเป็นสตรี เป็นข้างเท่าหลัง สะท้อนให้ข้อคิดว่า ค่านิยมหลัก
 ดั้งเดิมของสังคมไทยนั้น แม้จะเปลี่ยนแปลงไปตามแรงกระทบของสังคม
 การเมือง แต่ก็หวนกลับมายังค่านิยมหลักดั้งเดิม การเสนอปัญหาที่
 เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในนวนิยาย จึงไม่ต่างจากปัญหาครอบครัว ใน
 วรรณคดีไทยโบราณ เพียงแต่มีกลวิธีเสนอในรูปแบบที่ทันสมัยกว่า เท่านั้น
 รวมทั้งแนวคิดในเรื่องของความเชื่อเรื่องกรรม ซึ่งยังคงเป็นแนวเรื่อง
 ของนวนิยายปัจจุบัน หรืออาจจะมองในอีกประเด็นหนึ่งได้ว่า ความคิด
 เกี่ยวกับคุณค่าของสตรี อาจจะไม่ได้เปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาดังเช่น
 ที่มีผู้ศึกษาไว้ เพียงแต่ความคิดนั้น เปลี่ยนกลับไปกลับมาตามความคิดส่วน
 ตัวของนักเขียน การมองความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของกุลสตรีเปลี่ยนแปลง
 ไปมา จึงขึ้นกับการเลือกผลงานของนักเขียน เมื่อผู้ศึกษาเลือกนักเขียน
 ต่างกันก็จะให้ความคิดต่างกัน

การศึกษานวนิยาย และเรื่องสั้นควบคู่กับการศึกษาความเป็นไปของผู้หญิง
 ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก ต่อการศึกษาถึงบทบาทผู้หญิง
 ในนวนิยาย และเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวง
 วิจิตรวาทการ
- 2 เพื่อศึกษาให้เข้าใจถึงทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของหลวงวิจิตรวาทการ

สมมติฐานของการวิจัย

การแตงนวนนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการมิได้ประสงค์ เพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการเสนอทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของผู้หญิง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย และเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ที่มีนวนิยายและเรื่องสั้นที่นำมาพิจารณาทั้งหมด 57 เรื่อง นวนิยายเท่าที่รวบรวมได้ทั้งหมด 13 เรื่องและเรื่องสั้นเท่าที่รวบรวมได้มีทั้งหมด 44 เรื่อง นวนิยายและเรื่องสั้นแทบทุกเรื่องของเขาพิมพ์ครั้งแรกระหว่างพ.ศ. 2492 - พ.ศ. 2493 แต่จะมีบางเรื่องที่ตีพิมพ์ครั้งแรกก่อนหน้านั้น ดังจะวงเล็บไว้หลังชื่อเรื่อง นวนิยาย และเรื่องสั้นมีรายชื่อต่อไปนี้

รายชื่อนวนิยาย

1 หัวรักเหวโลก	2 พานทองรองเลือด
3 สวรรค์ยังไม่ทอดทิ้งข้าพเจ้า	4 บัลลังก์เชียงรุ่ง
5 ดอกฟ้าจำปาศักดิ์	6 ท่องร้างทางรัก
7 อาทิตย์อัสดง	8 พลีชีพเพื่อชู้
9 ฟากฟ้าสาละวิน	10 คีนสวรรค์วันสวาท
11 เพชรพระนารายณ์	12 กรรณิการ์เทวี
13 กุหลาบเมาะล่าเลิง	

รายชื่อเรื่องสั้น

1 มรสุมแห่งชีวิต	2 มนต์เรียวแก้ว
3 หลุมฝังรัก	4 ของรักตกตม

5	เส้นหนึ่งนาง	6	คลุมถุงชน
7	สมร (2472)	8	แฟนหัวใจ
9	บุรุษอาชรรม์ (2469)	10	ผัวหาย
11	ครุฑดำ	12	บ่มรัก
13	แปดปีภายหลัง	14	บทเรียนสร้างชีวิต
15	ความรักในกรงขัง	16	เมื่อไทยเป็นทาส
17	เลือดก้อนหนึ่ง	18	เพลงเก่ากรรมเก่า
19	คู่เก่าเมียรัก	20	ชีวิตพีสะใภ้
21	ผู้ชนะเลิศ	22	กลัวจนหายกลัว
23	ขวัญตาขวัญใจ	24	น้ำตาของแม่
25	กรุงแตก	26	นางเอกของข้าพเจ้า
27	เจ้าแม่จามรี	28	กลับบ้านดีกว่า
29	คืนร้างคืนรัก	30	ชีวิตคือการต่อสู้
31	เพื่อมาตุภูมิ	32	เมื่อข้าพเจ้าหนีเมีย
33	หนามบ่งหนาม	34	ลูกเมียเก่า
35	บุชารัก	36	โชคหลายชั้น
37	ลูกทาสในเรือนเบี้ย	38	รู้ตัวเมื่อจะตาย
39	ง่ายนิตเด็ยว	40	เพื่อนเก่าเมียรัก
41	อย่าเล่นกับคำสาบาน	42	หลังจากมรณะ
43	เหล็กกลางแค้น	44	ลูกชายของแม่

บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นต่างๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยจะนำมาศึกษา วิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลกระทบต่อผู้หญิงเข้ามามี ส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบกับทฤษฎี ผู้ด้าวินทางสังคม ที่มีหลักการเกี่ยวกับการปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ในสังคม เมื่อผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคมย่อมต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเช่นกัน นอกจากนี้การศึกษาถึงงาน ประพันธ์ประเภทอื่น ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงของหลวงวิจิตรวาทการ ย่อมจะช่วยให้เข้าใจทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงของเขาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารค้นคว้าวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจากห้องสมุด และแหล่งค้นคว้าอื่นๆ
- 2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดแยกประเภทของการศึกษาวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ
- 3 ศึกษารายละเอียดของข้อมูลต่างๆ เหล่านั้น เพื่อวิเคราะห์บทบาทผู้หญิงในนวนิยาย และเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ
- 4 แสดงผลของการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1 ช่วยให้เข้าใจหลวงวิจิตรวาทการมากขึ้น
- 2 ช่วยให้เข้าใจถึงคุณค่าในการที่ผู้หญิงจะสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม
- 3 เป็นแนวทางและปูพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับความคิด หรือทัศนคติต่างๆ ในการพิจารณาวรรณกรรมทุกประเภทได้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

- 1 บทบาทผู้หญิง (Women 's Role) หมายถึง ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ และสิทธิในการกระทำตามบทของแต่ละงานที่ผู้หญิงมีต่อผู้อื่น
- 2 ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่บุคคลผู้นั้นมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือหลายสิ่งโดยอาจรู้ตัว หรือไม่รู้ตัวก็ตาม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิชญ์ สุนทรารักษ์ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลวงวิจิตรวาทการ โดยเขียนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรีบัณฑิต ในหัวข้อ "Luang Wichit Watakan : Hegemony and Literature" เขามองหลวงวิจิตรวาทการในฐานะที่เป็นปัญญาชนปฏิวัติ คือ ปัญญาชนที่มีหน้าที่ผลิตสื่อทางหนังสือ หรือบทเพลงต่างๆ ผลผลิตจะมีส่วนในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม หลวงวิจิตรวาทการได้รับยกย่องว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของปัญญาชนทั้งหลาย ในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในไทย และผลักดันโลกทัศน์ใหม่ร่วมกันของไทยคือ

- 1 การสนับสนุนลัทธิชาตินิยม
- 2 การต่อต้านประเพณีนิยมเกี่ยวกับที่มาของอำนาจ
- 3 การสร้างความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สำหรับชนชั้นกลาง

ที่ก่อตัวขึ้นมาในสังคมใหม่

เจลีชว พันธุ์สีดา ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ชีวประวัติและผลงานวรรณกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ" โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาชีวประวัติ และผลงานด้านวรรณกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ เพื่อให้เข้าใจถึงชีวิตของเขา ในด้านกำเนิด การศึกษา ชีวิต ครอบครัว หน้าที่การงาน และผลงานด้านวรรณกรรมพร้อมทั้งวิเคราะห์หนังสือด้านปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์ และประวัติศาสตร์ของเขาพบว่าข้อมูลของหนังสือด้านต่างๆอยู่ในเกณฑ์ดี ด้านประเทืองปัญญา ด้านทัศนคติและด้านมโนธรรมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี อีกทั้งหลวงวิจิตรวาทการประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวสูง นับว่าหลวงวิจิตรวาทการเป็นอัจฉริยบุคคลผู้หนึ่งที่มีสมรรถภาพในการทำงานทุกอย่างและมีมันสมองปราดเปรื่อง สร้างคุณประโยชน์ต่อครอบครัว ต่อผู้อื่นและต่อประเทศชาติมาโดยตลอด

ประอรรัตน์ บุรณมาตร์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "หลวงวิจิตรวาทการกับ
บทละครประวัติศาสตร์" สรุปความได้ว่าสภาพสังคมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มี
อิทธิพลต่อบทละครประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการ และบทละครประวัติศาสตร์
ของหลวงวิจิตรวาทการมีอิทธิพลต่อสังคมสมัยนั้น และสืบต่อมาจนถึงสมัยปัจจุบัน โดย
กล่าวถึงสภาพสังคมสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามช่วงแรก (พ.ศ. 2481-พ.ศ. 2487)
เป็นยุคแห่งการสร้างชาติ หลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้เสนอแนะในการปลุกฝังนโยบาย
ทางการเมืองสู่มวลชน จากการปลุกฝังให้เกิดความเชื่อมากกว่าความเข้าใจและให้
เกิดความสะเทือนใจมากกว่าจะทำให้เหตุผลจึงเลือกใช้สื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือ
พิมพ์ และศิลปวรรณกรรม เป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดทางการเมืองของจอมพล
ป. พิบูลสงครามไปสู่ประชาชนได้อย่างฉลาดและเหมาะสม

สุรีย์ ทวีอุดมทรัพย์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง " การศึกษาวรรณกรรม
ประเภทสารคดีของหลวงวิจิตรวาทการ" โดยการศึกษาสารคดีซึ่งเขียนระหว่างพ.ศ.
2471 - พ.ศ. 2505 สามารถแบ่งงานเขียนสารคดีตามจุดประสงค์การเสนอเนื้อหา
กลวิธี และท่วงทำนองการเขียน สรุปได้ว่าผลงานสารคดีของหลวงวิจิตรวาทการมี
เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะการใช้ชีวิต การเผยแพร่ความรู้ความคิดทางการเมือง และ
ประสบการณ์การท่องเที่ยว มีกลวิธีการเขียนที่ชวนผู้อ่านให้ติดตามอ่าน โดยการใช้
ประโยคขนาดสั้น และการลำดับประโยคกับย่อหน้าที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่สามารถ
อ่าน และจับใจความได้อย่างรวดเร็ว ได้รับความสนใจผู้อ่านด้วยคำปลุกใจ ที่สื่อสัญลักษณ์
แห่งอารมณ์มีคำพหูพจน์และการเน้นย้ำให้เกิดความรู้สึก เกิดความหมายที่ต้อง
การสื่อด้วยการซ้ำคำ และประโยคทวนความหากข้อความใด ซึ่งยากต่อความเข้าใจ
อาจใช้วิธีแสดงภาพพจน์

นุชจรรย์ สุนทรวรรณ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์บทความของ
หลวงวิจิตรวาทการ" โดยการวิเคราะห์ในด้านท่วงทำนองการเขียน และแนวความคิด
ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิเคราะห์ที่ท่วงทำนองการเขียนในด้านต่างๆ
คือ การนำเสนอเรื่อง ระดับภาษา ลักษณะประโยค โวหารภาพพจน์ และน้ำ

เสียง ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเรื่อง เปิดเรื่องด้วยการเอ่ยพื้นความหลัง ตั้งคำถาม และโดยการอธิบายชื่อเรื่อง การเปิดเรื่องที่พบมาก คือ สรุปใจความสำคัญของเรื่อง แสดงความคิดเห็นของผู้ประพันธ์ และโดยการตั้งท้าย ระดับภาษามักใช้ภาษาที่ไม่เป็นแบบแผน เข้าใจง่าย โวหารภาพพจน์ พบว่าใช้หลายๆลักษณะ ในบทความเดียวกัน

ทิพวัลย์ โล่ห์ตระกูล ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการ" จากการศึกษาวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการมีอิทธิพลต่อการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยเฉพาะในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เน้นความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการเรื่องชาตินิยม พบว่า อุดมการณ์ทางการเมือง และสภาพสังคมได้มีส่วนกำหนด และมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการชาตินิยมของเขาเน้นที่ชนชั้นกลาง

จากการสำรวจงานวิจัยต่างๆที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ผู้วิจัยพบว่านวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการยังไม่มีผู้ใดศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง ทั้งๆที่เป็นผลงานที่น่าสนใจในอีกรูปแบบหนึ่งและมีประเด็นที่น่าสนใจที่นักศึกษาวิเคราะห์ คือ บทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในนวนิยายและเรื่องสั้นเหล่านั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงบทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว